

FENER RUM PATRİKHANESİ'NİN HUKUKİ STATÜSÜ VE HEYBELİADA RUHBAN OKULU'NU AÇTIRMA GİRİŞİMLERİ

REGAL STATUE OF GREK PATRIARCHATE OF ISTANBUL AND THE ATTEMPTS TO LED CHALKI OPEN

Dr.Salim GÖKÇEN*

GİRİŞ: Osmanlı Devleti'nde Fener Rum Patrikhanesi'nin Konumu

Fener Rum Patrikhanesi'nin dindışı siyasi faaliyetleri, 1453'te Fatih Sultan Mehmed'in, İstanbul'u aldıktan sonra Rum-Ortodoks cemaatini teşkilâtlandırıp başlarına patrik seçtirerek "*millet başkanı*" statüsüyle hem ruhanî, hem de cismanî yetkiler vermesiyle başlar.

Fatih Sultan Mehmed, fetih sırasında Galata'da Cenevizlilerin himayesine sığınan halkın, kendi âdet, din ve ananelerini gereğince yaşayabileceğini ilân etti¹. Bunun ardından II.Anastasios'nun çekilmesinden itibaren boş olan patriklik makamına bir kişinin seçilmesini istedi. Bu makamı boş bırakmak elinde olduğu halde, İstanbul'da Türkler ile Hıristiyanlar arasında tam bir uyuşma meydana getirmek istediği anlaşılan Fatih'in bu teşebbüsü üzerine Ortodokslar, Georgios

* Atatürk Üniversitesi Öğretim Elemanı.

¹ M. Süreyya Şahin, **Fener Patrikhanesi ve Türkiye**, Ötüken Yay, İstanbul, 1996, s.50-51. Selahattin Sahşık, **Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri Tarihi ve Etnik-i Eterya**, Kitap Yay. İstanbul, 1968, s.286. Süleyman Kocabaş, **Tarihte ve Günümüzde Türk-Yunan Mücadelesi**, Vatan Yay, İstanbul, 1988, s.18-22. Niyazi Berkes, **Patrikhane ve Ekümeniklik**, Kaynak Yay., İstanbul, 2002, s.11. Necdet Sevinç, **Osmanlı'dan Günümüze Misyoner Faaliyetleri**, Milenyum Yay., İstanbul 2002, s.223-225.

Skolarios'yu, *Gennadios* lakabı ile patrik seçtiler. Bununla beraber takdis töreni ancak ertesi sene 1454'te Marmara Ereğlisi Metropolidi tarafından yapıldı².

Fatih Sultan Mehmed, Türk hakimiyeti altında ilk İstanbul Patriği olan Gennadios'ya, kendisini her türlü vergi ve rusûmdan muaf tutan bir ferman verdi³. Fatih Sultan Mehmed'in tuğrasını taşıyan ferman, patriklerin görev ve sorumluluklarını belirliyor, Patrikhane'ye ibadet hürriyeti ile *esas teşkilâtını ve akaid-i diniyesini, ruhanî meclislerde tâdil etmemek hakkını* tam olarak veriyor ve ibadet yerlerini tanıyordu⁴.

Ferman, patriğin dinî ibadete ait hizmetleri yerine getirmesi şartıyla, tahta çıkan her yeni padişah tarafından yenilendi. Bununla beraber vezirle aynı derecede tutulup gerektiğinde Divan'da söz alma hakkı tanınan patriğin⁵ medenî ve dinî

² Seçimi müteakip Gennadios'yu yemeğe davet eden Fatih Sultan Mehmed, O'na ruhânî hakimiyeti temsil eden Patriklik âsası ile tâcını vererek, sarayın kapısına kadar uğurlamış, Patriklik makamı olarak da Havariler Kilisesi'ni (Bugünkü Fatih Camii) tahsis etmiştir. 1455'te etraftı Türk göçmenlerle çevrilen Havariler Kilisesi, içinde bir Türk cesedinin bulunması üzerine boşaltılmış, yeni Patriklik makamı olarak Pammaharistos Manastırı (Fethiye Camii) seçilmiştir. 131 sene bu manastır Patrikhane olarak kullanılmıştır. Patrikhane 1586'da Şeyhülislâm Çivizâde Mehmed Efendi'nin fetvası ile camiye çevrilmesi üzerine Fener'e, önce Eflâk Konağı (Vlah Sarayı) Kilisesi'ne, 1597'de St. Demetrios, 1602'de de bu semtin ortasında Aziz Georgios (Hagos Georgios) Manastırı'na nakledilmiştir. *Bkz. Şehabettin Tekindağ, "Osmanlı İdaresinde Patrik ve Patrikhane", Belgelerle Türk Tarihi Dergisi, S:1, (Ekim 1967), s.52-54. M.S.Şahin, Fener Patrikhanesi, s.52. Orhan Türker, Fenari'den Fener'e, Sel Yay., İstanbul, 2001, s.21-23.*

³ Hidayet Vahapoğlu, *Osmanlı'dan Günümüze Azınlık ve Yabancı Okullar*, MEB Yay., İstanbul, 1997, s.72.

⁴ Ş.Tekindağ, *"Osmanlı İdaresinde Patrik ve Patrikhane"*, s.54. Patriğin, verilen bu imtiyazlar sayesinde Osmanlı Devleti'nde, Doğu Roma İmparatorluğu döneminden daha önemli bir rol oynadığı konusu Batılılar tarafından da kabul edilmektedir. Geniş bilgi için *bkz. Coşkun Üçok, "Osmanlı İmparatorluğu ve Rum-Ortodoks Kilisesi", Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri, ATASE Yay. Gnkur. Basımevi, Ankara, 1986. La Gorce, Çağlar Boyu Yunanlılar, Belge Yay., İstanbul, 1986, s.259-262. Gerasimos Augustinos, Küçük Asya Rumları, Ayraç Yay., Ankara, 1997, s.200-201. "...Türkler Ortodoks halka iki nimet verdiler, Bizans döneminde bile köylülere ızdırap veren köleliğe son verdiler ve üçyüz yıldan beri bir Hıristiyan kilisesinin baskısı altında atıl bir halde tutulan Ortodoks Piskoposluğunu ihya ettiler." Bkz. Sir Harry Luke, Cyprus / A Partrait and an Appreciation, George G. Harrap and Co. Ltd. Londra, 1957, s.73.*

⁵ M. Zafer Karaca, *"Fetihten Sonra İstanbul ve Rum Toplumunu"*, *Tarih ve Toplum*, 18, S:104, (Ağustos 1992), s.80

hukukunu özenle tespit eden Devlet, onun dinî olmakla beraber, siyasi mahiyet arz eden Doğu ve Batı Kiliseleri'nin birleşmeleri ile ilgili meseleler ile uğraşmasını da yasakladı. Bu suretle sırf dinî bir fonksiyonu olup, kendisine Osmanlı Devleti dahilinde olanlardan başka Mısır, Suriye, Filistin, Kıbrıs ve Rusya Ortodokslarının da bağlandığı patrik, dinî olan salahiyetlerini aşmadıkça her türlü müdahaleden masûn kaldı⁶.

Osmanlı İmparatorluğu'nda İstanbul Patrikleri, devlete sadık kaldıkları müddetçe makamlarını, salahiyetlerini muhafaza ettiler. Buna rağmen devleti parçalayıp önce bağımsız bir Yunanistan, sonra da yeni bir Doğu Roma Devleti kurma kararını alan Eterya Cemiyeti'nin tabii azalarından olan Fenerli Rum ailelerin telkinleri ile hareket etmek suretiyle, kanuna ve kamu düzenine aykırı faaliyetlerde bulunan patrikler, fermanda belirtilen çerçevenin tamamen dışına çıkmaya başladılar. Nitekim 1657'de, siyasi faaliyetlere girişip Eflâk Voyvodası Constantin Şerban'ı isyana teşvik etmek suretiyle dinî olan salahiyetlerini aşan patrik III. Parthenios, IV. Mehmed'in emri ile Parmakkapı'da asıldı. Bu olaydan sonra yeni patriğin tâyin merasimi, Bâb-ı Âli'de Sadrazam huzurunda yapılmaya başlandı. Bununla birlikte Eflâk ve Mora isyanları ile ilgisi tespit edilen Patrik II. Grigorios, 1821'de II. Mahmud'un emri ile Bendereli Ali Paşa tarafından paskalya gecesi boynuna yaftası iliştirilerek Patrikhanenin Orta Kapısı'nda asıldı⁷.

Patrikhane, Osmanlı Devleti'nin son 60 yılında, 1860-1862 Nizâm-nâmesine⁸ göre; idare edildi. Sultan Abdülaziz tarafından onaylanan bu Nizâm-nâmeye göre Patrikhane, patriğin nezâretinde olup sivil işler için dört metropolit ve sekiz sivil kişiden meydana gelen karma bir meclisin de yardımını temin eden 12 kişilik Synode tarafından idare ediliyordu.

⁶ Tekindağ, "Osmanlı İdaresinde Patrik ve Patrikhane", s.54-55. İlber Ortaylı, "Ortodoks Kilisesi", **Mülkiyeliler Birliği Dergisi**, XI, S:87, (Haziran 1987), s.24. Cavide İşksal, "Osmanlı İmparatorluğu İdaresinde İstanbul Rum Patriklerinin Tam Listesi ve Siyasi Faaliyetlerinden Örnekler", **BTTD**, S:18, (Mart 1969), s.39.

⁷ Ş.Tekindağ, "Osmanlı İdaresinde Patrik ve Patrikhane", s.55. S.Salıhık, **Türk-Yunan İlişkileri Tarihi**, s.158. Hüsnü Sina Gürel, **Tarihsel Boyut İçinde Türk-Yunan İlişkileri (1821-1993)**, Ümit Yay. Ankara, 1993, s.28.

⁸ **Başbakanlık Osmanlı Arşivi Yıldız Esas ve Sadrazam Kâmil Paşa Evrakı (Y.EE.)**, 112/24. **DÜSTUR**, Birinci Tertip, II, (1289), s.902-937.

PATRİKHANE'NİN HUKUKİ STATÜSÜNÜN DEĞİŞTİRİLMESİNE NEDEN OLAN BAZI FAALİYETLERİ

Fener Rum Patrikhanesi, 1453'ten Lozan Antlaşması'na kadar geçen süre zarfında Türk kanunları himayesinde tam bir emniyet altında bulunmuş, fakat bu güveni suiistimalde asla tereddüt etmemiştir⁹. Bu geçen süre zarfında Fener Rumları yabancı dil bilmeleri nedeniyle Osmanlı sarayına tercüman olarak girmişler ve hatta Türk devlet idaresinde önemli idarî makamları da işgal etmişlerdir.

1814-1919 tarihleri arasında Patrikhane, Eteryâ Cemiyeti¹⁰'nin merkezi olarak çalışmış, bir taraftan dinî vazifelerini ifâ eder görünürken diğer taraftan yıkıcı faaliyetlerden geri durmamıştır¹¹. Patrikhane, bu dönem içerisinde Türk kanunlarının himayesinde kiliseler inşa etmiş, okullar açmış ve buralarda dinî ayin perdesi arkasında Rumları devlete karşı teşkilatlandırmıştır.

Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasından sonra Fener Rum Patrikhanesi, İstanbul'un Yunanistan'a ilhakını istemeye¹² ve uluslararası bir idareye

⁹ BOA Dahiliye Emniyet-i Umumiye Muhaberât ve Tensikât Müdüriyeti (DH EUM MTK), 76/9. BOA DH EUM Tahrirat Kalemî (THR), 50/25. BOA DH Muhaberât-ı Umumiye İdaresi (MUI), 35-1/13. BOA Y.EE., 138/15. BOA Y. Perakende Evrakı Askeri Maruzat (PRK ASK), 22/56. BOA Y. PRK Arzuhal ve Journaller (AZJ), 19/37. BOA DH EUM Asayiş Kalemî (AYŞ), 60/1-2. BOA DH EUM AYŞ, 45/28 (1).

¹⁰ M.S.Şahin, *Fener Patrikhanesi*, s.179-190.

¹¹ 12 Haziran 1919 tarihli rapora göre; Patrikhane tarafından kapalı sandıklar içerisinde bulunan silahların yerli Rumlara dağıtıldığı ve Rumların Patrikhane tarafından silahlandırıldığı bildirilmektedir. BOA DH Kalem-i Mahsûs Müdüriyeti (KMS), 49-2/28. BOA DH KMS, 49-1/78 (1-3). BOA DH KMS, 52-4/33. Kütahya Mutasarrıflığı'ndan Dahiliye Nezareti'ne 20 Mart 1919 tarihli tahrirat için bkz. BOA DH İdare-i Umumiye (İ-UM), E-50/17. Polis Müdüriyet-i Umumisinden Dahiliye Nezareti'ne 5 Haziran 1919 tarihli tahrirat için bkz. BOA DH KMS, 49-2/28. BOA DH İ-UM, 19-8/1-8. BOA DH KMS, 49-2/48. Polis Müdüriyet-i Umumisinden Dahiliye Nezareti'ne, 29 Mart 1919 tarihli tahrirat için bkz. BOA DH KMS, 49-2/9. BOA DH KMS, 49-1/9. BOA DH Şifre Kalemî (ŞFR), 100/184-185. BOA DH ŞFR, 101/19-20. BOA DH İ-UM, E-63/49. BOA Meclis-i Vükela Mazbataları (MV), 116/89. *Harp Tarihi Vesikaları Dergisi*, Sayı:11, Vesika No.256. *Hakimiyet-i Milliye*, (8 Haziran – 2 Temmuz 1337). *Vakit*, (16 Kanun-ı Evvel 1337). *İkdam*, (25 Kanun-ı Sâni 1338). *Tasvir-i Efkâr*, (18 Mart 1335). *İleri*, (19 Mart 1335).

¹² Mustafa Kemal Paşa'nın Hariciye Nezareti'ne gönderdiği şifre için bkz. HTVD, Sayı:11, Vesika No: 256.

kavuşturulması için bazı girişimlerde bulunmaya başladı. Bununla birlikte Patrikhane, Türklerle meskun bölgelerde Türkleri göçe zorlamak için sık sık yangınlar dahi çıkarttı¹³.

13 Ekim 1919'da Fener Rum Patrikhanesi, batılı devletlere gönderdiği bir muhtıra ile Anadolu'da başlayan Kuva-yı Milliye hareketinin aslında Türk barbarlığından başka bir şey olmadığını ileri sürerek, Rumların kurtuluşunun ancak batılı devletler tarafından Anadolu'nun işgal edilmesine bağlı olduğunu bildirdi¹⁴. Patrikhane'nin hazırladığı bu bildiri, Atina Metropolidi Meletios tarafından İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri yönetimlerine ulaştırılarak, Hıristiyan dünyanın acil müdahalesi istendi.

Doğu Roma İmparatorluğu'nu yeniden ihyâ etmek doğrultusunda kurulan Eterya Cemiyeti'nin yanısıra, merkezi Fener Rum Patrikhanesi'nde, şubeleri Anadolu'da bulunmak üzere *Mavri Mira Cemiyeti*¹⁵, *Rum İzci Cemiyeti*¹⁶, *Rum Kızılhaç Cemiyeti*¹⁷, *Pontus Cemiyeti*¹⁸ ve *Kordos Komitesi*¹⁹ kuruldu. Karadeniz'de bir Pontus Devleti kurma amacına yönelik faaliyetleri de yürüten Patrikhane, Batum ve Poti gibi diğer Karadeniz şehirlerinde bulunan Rumların, Trabzon ve Samsun civarına yerleşmelerine yönelik iskân hareketi²⁰ içinde de bulundu.

¹³ Adnan Sofuoğlu, **Fener Rum Patrikhanesi ve Siyasi Faaliyetleri**, Turan Yay., İstanbul, 1996, s.96.

¹⁴ Mesut Çapa, **Pontus Meselesi / Trabzon ve Giresun'da Milli Mücadele**, TKAE Yay. Ankara, 1993, s.38.

¹⁵ Mustafa Kemal Atatürk, **Nutuk**, TTK, I, Ankara, 1989, s.2-4.

¹⁶ **BOA DH İ-UM**, 20-29/14-85. **BOA DH İ-UM**, E-62/45.

¹⁷ **BOA DH ŞFR**, 100/57. Muzaffer Tayip Gökbilgin, "*Meclis-i Vükelâ Mazbatalarına Göre 1919 Senesinde Ecnebi İşgalleri ve Talepleri Karşısında İstanbul Hükümetleri*", **V. Tarih Kongresi**, s.719.

¹⁸ Geniş bilgi için bkz. Yılmaz Kurt, **Pontus Meslesi**, Ankara, 1995. **BOA DH KMS**, 49-2/57. Chrysanthos'nun faaliyetleri için bkz. **BOA DH KMS**, 49-2/52. **HTVD**, S:11, Vesika No:276. **HTVD**, S:11, Vesika No.277.

¹⁹ Polis Müdüriyet-i Umumisi'nden Dahiliye Nezareti'ne, 20 Haziran 1335 tarihli tahrirat için bkz. **BOA DH KMS**, 49-2/34 (7). Ertuğrul Zekai Ökte, "*Yunanistan'ın İstanbul'da Kurduğu Gizli İhtilâl Cemiyeti KORDUS*", **BTTD**, S:40, (Ocak 1971), s.22.

²⁰ **HTVD**, S:12, Vesika No: 318, 319, 320, 321. Ayrıca bkz. S.Esin Dayı, "Karadeniz Sahillerinde Rum, Ermeni Göçleri ve Onların Çete Faaliyetleri", **19 Mayıs ve Milli Mücadele'de Samsun Sempozyumu Bildirileri** (16-20 Mayıs 1994), Samsun, 1994, s.15-32.

Böylece temel statüsünden ayrılan Patrikhane, Yunanistan'ın Türkiye'deki şubesi haline geldi. Patrikhane, bütün işlerini birinci derecede İstanbul'daki Yunan Temsilciliği, ikinci derecede ise Müttefik Temsilcileri ile görmeye başladı.

Patrikhane konusunda Mustafa Kemal Paşa, 25 Aralık 1922'de *Le Journal* gazetesini muhabiri Paul Heriot'ya Çankaya'da verdiği beyanatta şunları söylemektedir²¹:

"Bir fesad ve hıyânet ocağı olan ve memleketimize nifak tohumları eken, uyumsuzluklar yaratan, Hıristiyan hemşehrilerimizin huzur ve refahı için de uğursuzluğa ve felâkete sebep olan Rum Patrikhanesi'ni artık topraklarımız üzerinde bırakamayız. Bu tehlikeli teşkilâtı memleketimizde muhafazaya bizi mecbur etmek için ne gibi vesile ve sebepler gösterilebilir? Türkiye'nin Rum Patrikhanesi için arazi üzerinde bir sığınılacak yer göstermeye ne mecburiyeti var? Bu fesad ocağının hakiki yeri Yunanistan değil midir? Büyük Millet Meclisi tarafından idare edilmekte olan yeni Türkiye, Bâb-ı Âli'nin taht-ı idâresindeki eski Osmanlı İmparatorluğu değildir. Yeni Türkiye, şeref ve haysiyet, kudrèt ve kuvvetini müdrük ve hukûkunu muhâfaza için mevcûdiyetini tehlikeye atmaya hazır ve âmâdedir".

Lozan Görüşmeleri devam ederken, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde Isparta Mebusu Hüseyin Hüsnü Efendi'nin Rauf (Orbay) Bey'e; *"Patrikhane İstanbul'da kalacak mı?"* sorusuna karşılık; Rauf Bey'in, Patrikhane'nin ihanetkâr faaliyetlerinden bahsettiği sırada mebuslar, *"Aynaroz'a Atina'ya gitsin"* şeklinde tempo tuttular²². Yine Patrikhane'nin İstanbul'da kalıp-kalmaması ile ilgili olarak da Meclis'in gizli oturumunda, 2 Mart 1923'te, Rıza Nur Bey'in konuşması²³ ile birlikte hararetli tartışmalar meydana geldi.

²¹ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, (haz.Nimet Arsan), III, AAM Yay. Ankara, 1997, s.79.

²² TBMM Zabıt Ceridesi, Ankara, 1960, 26, Devre:I, İctima:167, s.154.

²³ TBMM Gizli Celse Zabıtları, IV, Devre:I, İnikat:2 Celse:3,Türkiye İş Bankası Yay, Ankara, 1985,, s.4-28.

Lozan görüşmelerinde Patrikhane konusu, "*Azınlıklar Alt Komisyonu*"nda gündeme geldi²⁴. Türk delegeler, Mustafa Kemal Paşa'nın da dediği gibi bir *fesad ocağı* haline gelen Patrikhane'nin kesinlikle Türk topraklarından çıkarılmasını istiyordu, ancak Türk Heyeti, karşısında bu isteğe direnen çok sert bir muhalefet buldu²⁵. Görüşmeler süresince, Türk delegelerini en çok uğraştıran konuların başında gelen Patrikhane meselesi, yapılan yoğun tartışmaların ardından, Osmanlı döneminde bütün ayrıcalıkların kaldırılıp, yalnızca dini yetkileri ile sınırlı kalması koşuluyla, Patrikhane'nin İstanbul'da kalmasının kabul edilmesiyle sonuçlandı. Başdelege İsmet Paşa da, bu konuda taraf devletlerin vermiş oldukları sözleri "*sözlü senet*" olarak kabul ettiğini bildirdi²⁶.

PATRİKHANE'NİN BUGÜNKÜ STATÜSÜ VE DİNİŞİ FAALİYETLERİ

Lozan'da anlaşma metinleri içerisinde Patrikhane sözü geçmemekle birlikte, Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte Patrikhane, laik bir devlet içinde İstanbul'daki Rum azınlığın bir kilisesi olarak varlığını korumuştur. Bununla birlikte Patrikhane'nin idarî, siyasî ve yargısal yetkilerine son verilmiş ve sadece dini bir kurum olarak kalması sağlanmıştır. Bu da Patrikhane'nin herhangi bir yargı yetkisinin olmaması ve üniter devletin yargı yetkisinin bütün vatandaşlar için geçerli olması anlamına gelmektedir. Lozan'da azınlıklara tanınan haklar artık *çok-hukuklu* değil, müttekabiliyet ilkesine bağlı ve klasik azınlık haklarıdır²⁷.

²⁴ **Lozan Konferansları / Tutanaklar-Belgeler**, (Haz.Seha L. Meray-Osman Olcay), Takım:1, I/1, AÜSBF Yay. Ankara, 1969, s.328.

²⁵ **Lozan Konferansları / Tutanaklar-Belgeler**, s.328-329. Rıza Nur, **Hayat ve Hatıratım**, İşaret Yay., II, İstanbul, 1992, s.288-289.

²⁶ Böylece Patrikhane'nin -Osmanlı Devleti zamanında verilen bütün imtiyazları kaldırılarak- siyasî ve idarî mahiyette olan işlerle uğraşmamak, sadece dinî ibadetlere ait hizmetleri yerine getirmek şartıyla -yalnız dinî konular çerçevesinde kalacağı yolundaki sözler senet olarak kabul edilerek- bir lütuf eseri olmak üzere kalması kabul edilmiştir. Geniş bilgi için bkz. M.S.Şahin, **Fener Patrikhanesi**, s.367.

²⁷ Halit Ertuğrul, "*Osmanlı'dan Günümüze Azınlık ve Yabancılarla İlgili Yapılan Hukukî Düzenlemeler*", **Askeri Tarih Bülteni**, S:47, (Ağustos 1999), s.33. Taha Akyol, "*Lozan'da Üniter Devlet*", **Milliyet-Gazete Pazar**, (23 Ağustos 1998).

Lozan'da yapılan müzakerelere ve anlaşma hükümlerine göre Patrikhane'nin hukukî durumu şu şekilde özetlenebilir:

- 1) Patrikhane'nin İstanbul'da kalması bir anlaşma hükmü ile değil Türkiye'nin tek taraflı bir tasarrufu ile olmuştur.
- 2) Patrikhane, bir Türk kuruluşudur. Patrik ve Patrikhane memurları Türkiye Cumhuriyeti vatandaşdır. Türk Hükümetinin muvafakati ile tâyin edilirler ve Türk Hükümetinin denetimine tabidirler.
- 3) Patrik ve Patrikhane'nin 1453'ten 1923'e kadar sahip olduğu siyasî ve idarî, hak ve imtiyazlar kaldırılmıştır. Patrikhane ancak dinî ve ruhanî işlerle uğraşabilir.
- 4) Patrikhane İstanbul'daki Rum cemaatinin resmi temsilcisi olmadığı gibi bu cemaat ile Türk resmi makamları arasında sözcülük, aracılık gibi işleri de yapamaz.
- 5) Patrikhane ile Patrik ve Patrikhane görevlilerinin tabî oldukları genel hükümlere gelince; Patrikhane, Türkiye'deki gayrimüslim azınlıklara ait herhangi bir kilise veya sinagog gibi Lozan Andlaşması'nın 40. ve 42. Maddelerinde ifade edilmiş olan serbestlik ve himayeden faydalanır. Andlaşmanın 45. Maddesi gereğince de aynı haklardan Yunanistan'daki Türk azınlığa ait dinî kuruluşlarda istifade ederler²⁸.

Patrik ve Patrikhaneye bağlı görevliler; Rum azınlığa mensup birer fert olarak Lozan Andlaşması'nın azınlıkların himayesine dair hükümlerinden faydalanırlar. Yani bu kişiler, Anayasamızdaki temel hak ve hürriyetler hususunda Türk tebaası Müslümanlardan farklı hükümlere tabî tutulmazlar. Lozan Andlaşması'ndaki bu hükmün nedeni, ülkelerin genellikle anayasalarında bulunduğu gibi Yunanistan'ın da aynı hükmü kendi topraklarındaki Türk azınlığa tatbik etmeyi Andlaşma'nın 45. Maddesi ile kabul etmiş olmasıdır.

Patrik ve Patrikhaneye bağlı görevliler; bir Türk resmi kuruluşunun memuru olarak da sıfatlarına ilişkin Türk kanunlarına tabidirler. Bu nedenle, görevlerini herhangi bir şekilde kötüye kullanmaları durumunda veya Türk devletinin

²⁸ Settar F. İksel, "*İstanbul Rum Patrikhanesi*", *BTTD*, XI, S:63, (Aralık 1972), s.42.

şahsiyetine karşı işleyebilecekleri herhangi bir cürüm halinde Türk Ceza Kanunu'nun öngördüğü müeyyidelere tabidirler.

Patrikhane ve Patrikhane görevlilerinin Türkiye Cumhuriyeti içerisindeki hukukî konumlarını inceledikten sonra şimdi de patriklik makamının işleyiş düzenine bir göz atalım.

Patrikhane'de işler, komisyonlarca yürütülür. Her komisyonun başında bir metropolit bulunmaktadır²⁹. Fener Patriği, 6 Aralık 1923 tarihli valilik tezkeresine dayanan bir prosedür içerisinde³⁰ St. Synode tarafından seçilir. St. Synode, patrik adayları listesini İstanbul Valiliği'ne sunar. Bu adaylar, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olup makamları, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde yer alan metropolitliklerdir. İstanbul Valiliği, gerekçe göstermeden seçilmesini istemediği adayları listeden çıkarabilir. Valilik'ten gelen listedeki adaylar, St. Synode'da oylanır ve biri patrik seçilir³¹.

Fener Patrikleri, Türkiye Cumhuriyeti yasaları çerçevesinde idarî açıdan, Eyüp Kaymakamlığı'na, Fatih Savcılığı'na ve İstanbul Valiliği'ne bağlıdır. Çoğu cemaatsiz 18 metropolit tarafından yapılan seçimin onayını İstanbul Valiliği verir. Buna göre patriğin Türkiye Cumhuriyeti Devleti içindeki en yüksek dereceli muhatabı İstanbul Valisi'dir³².

Sonuç olarak Fener Rum Patriği, Türkiye'de her fert gibi Türk Anayasası'nın ve Türk Kanunlarının himayesi ve teminatı altındadır. Bundan başka kendisinin bir cemaatin dinî başkanı olarak, ruhanî ve dinî hüviyetini muhafaza ettiği ve görevini başka amaçlara alet etmeye teşebbüs etmediği sürece Türkiye'de geleneksel olarak asırlardan beri her din adamının gördüğü hürmet ve itibarı görmesi doğaldır³³.

²⁹ Ortaylı, "Ortodoks Kilisesi", s.25.

³⁰ İstanbul Valiliği'nin St. Synode'a göndermiş olduğu yazıda; Patrik adayının Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olması ve seçim sırasında Türkiye'de görevli bulunması gerektiği bildirilmektedir. Bkz. A. Suat Bilge, *Büyük Düş / Türk-Yunan Siyasi İlişkileri*, 21. Yüzyıl Yay. Ankara, 2000, s.254.

³¹ M. Süreyya Şahin, "Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi", TDV İslâm Ansiklopedisi, 12, İstanbul 1995, s.347.

³² Aytunç Altındal, *Türkiye ve Ortodokslar*, Anahtar Kitaplar, İstanbul, 1995, s.89.

³³ S.F.İksel, "İstanbul Rum Patrikhanesi", s.43.

Fener Rum Patrikhanesi, Lozan Andlaşması'na göre tamamen Türkiye Cumhuriyeti yasalarına ve Türk makamlarının denetimine tabî olmasına rağmen Türk Hükümeti'nin vakıfların kontrol ve denetlenmesi ile ilgili kanuna dayanarak: Patrikhane hesaplarının kontrolünü istemesi üzerine Patrikhane yetkilileri; "*Bu müessese Lozan Andlaşması'na tanınmıştır ve denetlenemez*" diyerek kontrole karşı çıkmıştı³⁴. Oysa Lozan'da Patrikhane'nin iddia ettiği gibi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu durum, Patrikhane'ye Türk toplumunun sosyal kurumları içinde üstün ve imtiyazlı bir konum sağlama düşüncesinin bir göstergesidir. Halbuki, Türkiye'de bu imtiyaz sadece, karşılıklı olmak şartıyla yabancı devletlerin temsilcilerine verilmiştir. Bunun dışında Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde faaliyette bulunan her çeşit Türk ve yabancı kuruluş, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin kayıtsız şartsız denetim ve teftişine tabîdir. Patrikhane'nin iddia ettiği Lozan Andlaşması'nın ilgili hükümleri, yalnız gayrimüslim Türk vatandaşlarının din ve ibadet özgürlükleri ile ilgilidir.

Lozan Andlaşması'nın ardından Türkiye Cumhuriyeti yasalarına tabî olan Patrikhane, 1948 yılından itibaren ABD'nin ilgi alanına girdi. II. Dünya Savaşı ile birlikte bir canlanma içerisine giren Patrikhane'deki hareketlilik ABD'yi rahatsız etmeye başladı³⁵. 21 Şubat 1946'da patrik seçilen Maksimos'nun Sovyet yanlısı olduğu iddiaları üzerine ABD el altından yeni aday arayışına girmiş ve sonunda Patrik Maksimos, 1948'de istifa ettirilerek Kuzey ve Güney Amerika Başpiskoposu Athenagoras Patrikliğe getirilmiştir³⁶. Bu dönem, ABD'nin artık Patrikhane ile doğrudan ilgilenmeye başladığı bir evredir. Bunun temel nedeni, Stalin'in II. Dünya Savaşı'ndan itibaren Rus Kilisesi'nin üzerindeki baskıları hafifletmeye başlaması, buna karşılık bu kilisenin de "*Komünizme muhalefet*"ten vazgeçmesidir³⁷.

³⁴ M.S.Şahin, **Fener Patrikhanesi**, s.276.

³⁵ Y.Benlisoy-E.Macar, **Fener Patrikhanesi**, s.53.

³⁶ ABD'nin Rusya'da oluşan yeni siyasal yapılanma ortamında Patrikhane'yi Rusya'ya karşı bir silah olarak kullandığı Athenagoras'ın şu sözleri ile gerçeklik kazanmaktadır: "*Ben, Truman Doktrini'nin dini bölümünü teşkil etmekteyim*". <http://www.turkatak.gen.tr/guncel/rum.htm>. (16.03.2001)

³⁷ Athenagoras, Patrik seçilecek kişinin Türkiye vatandaşı olma zorunluluğu nedeniyle hemen Türkiye vatandaşı yapılmış ve 1 Kasım 1948'de patrik seçilmiştir. 26 Ocak 1949'da ABD Başkanı Truman'ın özel uçağı ile Türkiye'ye gelen Athenagoras,

Athenagoras'ın 1972'deki ölümüne kadar süren patrikliği döneminde Hıristiyan dünyası ile bir çok önemli olay meydana geldi. Patrik, Papa VI. Paul ile Kudüs'te görüştü, ardından Papa, İstanbul'u ziyaret etti ve Vatikan ile Fener karşılıklı olarak Aforozları kaldırdılar³⁸. Yine Athenagoras döneminde, Heybeliada Ruhban Okulu'nun yapısında ve statüsünde yeni düzenlemelerle, değişiklikler de yapıldı.

Cumhuriyet döneminin en uzun süre görevde kalan patriği olan Athenagoras kadar, hatta ondan daha faal bir görüntü sergileyen Bartholomeos (Dimitrios Archondonis), 22 Ekim 1991'de patrikliğe seçildi. Bartholomeos; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Lozan Andlaşması, 3335 Sayı ve 26 Mart 1987 tarihli yasa³⁹, 2908 sayılı Dernekler Kanunu⁴⁰ ve Türk Medeni Kanunu'na göre kurulan Vakıfların eylemlerini düzenleyen 25 Temmuz 1970 tarih ve 7-1066 Sayılı Tüzük'e⁴¹ göre Bakanlar Kurulu'nun izni olmadan uluslararası faaliyetlerde bulunmaması gerekirken, bu zamana kadar yaptığı faaliyetler ve verdiği demeçlerle bu yasalara pek de itibar etmediğini göstermiştir.

Türk Ortodoks Patriği Selçuk Erenerol, 1994 yılında Patrik Bartholomeos ile ilgili olarak şunları söylemektedir: "*Bartholomeos, Ekümenik Patrik unvanına sahip olur olmaz ilk icraat olarak Ruhban Okulu'nu açacaktır. Ruhbanlar için Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma zorunluluğu kalkacak, dolayısıyla dışarıdan öğrenci ithal edecekler. En korkulan nokta ise bunun Vatikan usulü olmasıdır. Bu*

Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından kabul edilmiş ve kendisine Truman'ın özel mektubunu iletmiştir. <http://www.inaf.gen.tr/turkish/newslet/tn1031.htm> (21.05.1999).

³⁸ Athenagoras'ın patrikliği döneminde 6-7 Eylül Olayları meydana gelmiş, Kıbrıs Sorunu bu patrik döneminde başlamış ve 1964'te yaklaşık 12 bin Yunanistan vatandaşının sınır dışı edilmesi yine bu dönemde yaşanmıştır. Geniş bilgi için bkz. Benlisoy-Elçin, **Fener Patrikhanesi**, s.54-55. Atatürk döneminde Patrikhane'ye bağlı olarak yedi metropolitlik vardı (Atatürk, 40 olan Metropolit sayısını 7'ye düşürmüştür). Athenagoras ise bu sayıyı 20'ye çıkartmıştır. Başbakan Suat Hayri Ürgüplü'nün beyanı için bkz. **Hürriyet**, (19 Ekim 1965). Süleyman Yeşilyurt, **Türk Hıristiyanların Patrikhanesi**, Serajans Yay. ?, s.78-79.

³⁹ **Resmi Gazete**, Sayı:19424, (07 Nisan 1987).

⁴⁰ **DÜSTUR**, Beşinci Tertip, 22, s.636. **Resmi Gazete**, Sayı:18184, (7 Ekim 1983).

⁴¹ **DÜSTUR**, Beşinci Tertip, 9, s.2592, **Resmi Gazete**, Sayı:13586, (21 Ağustos 1970).

noktaya gelindiği an "İstanbul bizimdir" deyip mal varlıklarını talep edecekler. Atina'da Rum mal varlığı ile ilgili çalışmalar vardır. Uygun bir zamanda La Haye Adalet Divanı'na gideceklerdir"⁴².

Bartholomeos'nun dünya Hıristiyanlarını birleştirme ve hepsini Fener Patrikhanesi'ne bağlama girişimlerini, düzenlenmesinde öncülük ettiği; Patmos Adası'nda "*Vahiy ve Çevre*" (1995) ve Karadeniz'de "*Din, Bilim ve Çevre Sempozyumu*" (1997) adındaki organizasyonlarla⁴³ sürdürdüğü, dönemin basın-yayın organlarında detaylı bir şekilde incelenmiştir.

Bartholomeos, Temmuz 1997'de Dünya Ermenileri Patriği I. Karekin'in davetlisi olarak yapacağı Ermenistan ziyaretinden önce Leyla Emeç Tavşanoğlu ile yaptığı söyleşide⁴⁴ Ermenistan ziyaretinin amacının *parçalanmış olan Hıristiyan kiliselerini birleştirmek* olduğunu açıkladı. Patrik yine bu söyleşide, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesinin Heybeliada Ruhban Okulu'nu açması ile yakından ilgili olduğunu belirterek; Türkiye'nin, bu okulu açması gerektiği üzerinde durmuştur.

HEYBELİADA RUHBAN OKULU: Okulun Açılışı, Faaliyetleri ve Kapatılması

19. yüzyılın başlarından itibaren Fener Rum Patrikhanesi, Ortodoks milletler arasında dinî birliği korumak amacıyla bir teoloji okulunun açılmasını gündeme getirdi⁴⁵. Patrikhane'nin bu yoldaki girişimlerinin ardından, 9. yüzyılda Patrik Fotios'nun yaptırmış olduğu Heybeliada'daki Ayia Triada Manastırı'nın 1821'de yanan kısımları Patrik IV. Germanos tarafından 1842'de tamir ettirilerek, 1 Ekim 1844'te Heybeliada Ruhban Okulu açıldı. Bu okuldaki eğitimin amacının bilgili ve

⁴² <http://www.enfal.de/tarih10.htm>. (20 Mayıs 1999).

⁴³ Patrikhane'nin bu dönemdeki faaliyetleri için bkz. Salim Gökçen, "*Fener Rum Patrikhanesi ve Pontus'u Canlandırma Hayali: Din, Bilim ve Çevre Sempozyumu (20-28 Eylül 1997)*", *Trabzon ve Çevresi Uluslararası Tarih - Dil ve Edebiyat Sempozyumu Bildirileri*, (03-05 Mayıs 2001), I, Trabzon, 2002, s.819-846.

⁴⁴ Leyla Emeç Tavşanoğlu, *Türk-Yunan Sorunları: Akiller Tartışıyor*, Çağdaş Yay., İstanbul, 1998, s.201.

⁴⁵ Ali Güler, "*Heybeliada Ruhban (Papaz) Okulu ve Gerçekler*", *Bilge*, S:16, (Bahar 1998), s.29.

münevver ruhaniler yetiştirmek olduğu açıklandı⁴⁶. Okul binası bir müddet sonra yanmış fakat Padişahın bir fermanıya yeniden yaptırılmıştır. 1894 yılında bu kez depremde yıkılan binanın yapılmasına izin verilmiş ve Pavlos İstefanaki isminde bir hayırsever tarafından bugünkü şekilde inşa ettirilmiştir.⁴⁷

Ruhban Okulu, açılışından 1923 yılına kadar *Yüksek Ortodoks Teoloji Okulu* adını taşıdı⁴⁸. Yedi sınıfı bulunan okulun ilk dört sınıfında liselerde okutulan bütün Fen dersleri, son üç sınıfında da Ortodoks Teoloji Bilimleri okutuldu. İhtisas sınıflarında, 1937 yılına kadar yalnız Türkçe dersi okutulurken bu tarihten itibaren Maarif Vekilliği'nin onayıyla kültür derslerinden Tarih, Coğrafya, Sosyoloji derleri de okutulmağa başlandı⁴⁹.

Okuldaki eğitim-öğretim aşamalarını aşağıdaki şekilde görebiliriz⁵⁰;

- 1) 1844-1919 Dört yıl ortaokul ve üç yıl teoloji,
- 2) 1919-1923 Ortaöğretimsiz beş yıllık teoloji eğitimi,
- 3) 1923-1951 Dört yıl ortaokul ve üç yıl teoloji,
- 4) 1951-1971 Dört yıl lise ve üç yıl teoloji.

Fener Patrikhanesi'nin yetki alanında olan Heybeliada Ruhban Okulu'nda okul müdürü, metropolitler arasından atanır ve bu müdür aynı zamanda Ayia Triada Manastırı'nın da sorumlusu idi⁵¹

Heybeliada Ruhban Okulu, Ortodoks dünyasının en stratejik kurumu konumundadır. Dünya Ortodokslarının dinî ve siyasî açıdan kontrol edilip yönlendirilmesi, bu okuldan Patrikhane ideolojisine bağlı din adamlarının yetiştirilmesine bağlıdır. Okulun, Patrikhane ve Ortodoks dünyası için taşıdığı

⁴⁶ Osman Ergin, *Türk Maarif Tarihi*, Eser Kültür Yay., I-II, İstanbul, 1977, s.743-744. Sevinç, *Misyoner Faaliyetleri*, s.380

⁴⁷ Binanın iki yıl süren yapımı sırasında okulun lise sınıfları Fener'deki okulda, ihtisas sınıfları da hâla mevcut olan Kınalıada Tepesi'ndeki Metamorfosis Manastırı'nda eğitime devam etmişlerdir. Okul binası içinde Fener Rum Patriğinin yazlık ikâmetgâhi da bulunmakta, Patrik yaz aylarını burada geçirmektedir. *Bkz.* O.Ergin, *Türk Maarif Tarihi*, s.744.

⁴⁸ Okul bu tarihten sonra birinci derecede orta ihtisaslı Rum rahipleri yetiştiren müessese unvanını almıştır. *Bkz.* Ergin, *Türk Maarif Tarihi*, s.744.

⁴⁹ O.Ergin, *Türk Maarif Tarihi*, s.744.

⁵⁰ Y.Benlisoy-E.Macar, *Fener Patrikhanesi*, s.66.

⁵¹ Y.Benlisoy-E.Macar, *Fener Patrikhanesi*, s.66.

stratejik önemi, okul açıldıktan sonra Patrik Germanos'nun sarf ettiği şu sözlerden anlamak mümkündür; "*Ben nâm olsun diye, para kazanayım diye patrik olmadım. Okul açıldı, isterlerse gelsinler alsınlar patrikliği, ben de rahat edeyim.*"

Okul, 1919'da Akademi statüsüne dönüştürüldü. Akademi süresi; önce beş, sonra dört yıl olarak tespit edildi. 1921-1922 öğretim yılı başında okula kaydolmak üzere sadece bir öğrenci müracaat edince okulun Akademi statüsüne son verildi. 1922-1923 öğretim yılında da Akademi öğrencilerinin tamamı mezun edildi⁵².

Fener Rum Patrikleri, Heybeliada Ruhban Okulu'nu Lozan Andlaşması ile yürürlükten kalkmış olmasına rağmen 1862 tarihli Nizamnâme'nin "*İstanbul Patriği ile Cemaat-ı Metropolitinin Yekdiğerine Olan Münâsebatını Havi Nizamnâme Tercümesi*" kısmının 14, 15 ve 16. maddelerini⁵³ yürürlükte sayarak Patrikhane'ye bağlı eğitim-öğretim kurumu olarak devam etmesini sağlamışlardır.

2762 sayılı Vakıflar Kanunu Muvakkat Maddesi'ne⁵⁴ göre 1936 yılında beyannâmesi verilmiş olan Heybeliada Ruhban Okulu Vakfı'nın yöneticileri ve kurucusu, yine adı geçen Nizamnâmenin aynı maddelerine istinaden St. Synode Meclisi tarafından papazlar arasından seçildiler. Heybeliada Ruhban Okulu, 5 Haziran 1935 Tarih ve 2762 Sayılı Vakıflar Kanunu⁵⁵ gereği *mülhak vakıflar* kapsamına alınarak ve aynı kanunun Muvakkat Maddesi⁵⁶ gereğince; 12 Mart 1936 tarihinde, Tarabya Metropolidi Iovakom ve Bursa Metropolidi Polikarpos tarafından Kadıköy Evkâf İdaresine vakfın beyannâmesi verildi⁵⁷.

Bununla birlikte Heybeliada Ruhban Okulu'nun, Teoloji Okulu olarak derecelendirilmesi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 8 Aralık 1950 Tarih ve 9127/7 ile 2601 Sayılı emri ile uygun görüldü. Bu emir üzerine 25 Eylül 1951 Tarih ve 151 Sayılı karar ile Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Dairesi, "*Rum Rahipler*

⁵² Emre Özyılmaz, *Heybeliada Ruhban Okulu*, Tamga Yay, Ankara, 2000, s.33.

⁵³ **DÜSTUR**, Birinci Tertip II, (1289), S.920.

⁵⁴ **DÜSTUR**, Üçüncü Tertip, 16, (Teşrin-i Sani 1934-Teşrin-i Evvel 1935), s.1303.

⁵⁵ **DÜSTUR**, Üçüncü Tertip, 16, (Teşrin-i Sani 1934-Teşrin-i Evvel 1935), s.1293-1303.

⁵⁶ **DÜSTUR**, Üçüncü Tertip, 16, (Teşrin-i Sani 1934-Teşrin-i Evvel 1935), s.1303.

⁵⁷ E.Özyılmaz, *Heybeliada Ruhban Okulu*, s.77.

Okulu Yönetmeliği"ni onayladı⁵⁸. Bu yönetmeliğe göre; Heybeliada Ruhban Okulu'nun amacı, rahiplik mesleğine girecek kişileri yetiştirmektir.

Bununla birlikte Fener Rum Patrikhanesi tarafından Heybeliada Ruhban Okulu'na yabancı öğretmen ve yurt dışından öğrenci getirilmesi konusunda, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetleri nezdinde bir çok defa girişimlerde bulunuldu. 1947'de Patrikhane'nin yapmış olduğu girişim ve istekler, 26 Ekim 1949'da toplanan Hükümet Komisyonu tarafından; "*Heybeliada Ruhban Okulu'nun yabancı uyruklu talebeyi okutmaya değil münhasıran Türkiye'deki azınlık için din ve kilise adamı yetiştirmeye mahsus bir müessesedir.*" kararı gerekçesiyle reddedildi⁵⁹. Ancak 1950 seçimleri sırasında Patrikhane'nin istekleri o sıralarda İstanbul'da 100 bin civarında Rum'un yaşaması göz önünde bulundurularak (seçimlerde oy kaygısı nedeniyle) Demokrat Parti tarafından bir söz verilmiş ve iktidara geldiklerinde de Başbakan Adnan Menderes'in bakanlığa talimatı ile okula çok sayıda yabancı öğrenci gelmeye başlamıştır. Oysa Lozan Andlaşması'nın "*ekalliyetlerin himâyesi*"ne dair hükümler gereği, Türkiye'deki azınlık eğitim-öğretim kurumlarının amacı, sadece azınlığın ihtiyaçlarına cevap vermektir. Buna rağmen 1950'lerin sonuna geldiğimizde Heybeliada Ruhban Okulu'nda 64 yabancı öğrenciye karşılık sadece 12 Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı öğrenci bulunmaktaydı⁶⁰.

Okulda hızla artan yabancı uyruklu öğrenci sayısı, okulun kuruluş amacından uzaklaştığının ve Patrikhane'nin ekümenikliğinin tanınmasında yardımcı olacak elemanları yetiştiren bir kurum haline geldiğinin göstergesidir. Bunun önlenmesi için 30 Mayıs 1963 tarihli genelge ile 1951 yılında alınan karar yürürlükten kaldırıldı⁶¹.

⁵⁸ E.Özyılmaz, *Heybeliada Ruhban Okulu*, s.78. Erol Cihangir, *Papa Eftim'in Muhtıraları ve Bağımsız Türk Ortodoks Patrikhanesi*, Turan Yay., İstanbul, 1996, s.18.

⁵⁹ E.Özyılmaz, *Heybeliada Ruhban Okulu*, s.84-85.

⁶⁰ E.Özyılmaz, *Heybeliada Ruhban Okulu*, s.87.

⁶¹ E.Özyılmaz, *Heybeliada Ruhban Okulu*, s.89.

Bir İlahiyat Fakültesi haline getirilmesi için Patrik Athenagoras tarafından büyük gayretler sarfedilen okul, 1844'ten itibaren "*Yunanlılık*" emellerine hizmet eden bir eğitim kurumu gibi faaliyet göstermiş ve mezunlarına ifrat derecesinde "*Helenlik Ruhu*" aşlamıştır⁶².

625 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Yasası'nın 1. ve 13. Maddeleri ile 8. Maddelerinin özel yüksek okullara ilişkin 2, 3 ve 4. Fıkralarının ve 48. Maddenin⁶³ özel yüksek okullara ilişkin hükümlerinin iptal edilmesiyle; Türkiye'de 1844 yılından beri faaliyette bulunan, teoloji eğitimi veren ve bir yüksekokul statüsünde olan Heybeliada Ruhban Okulu kapandı. Kapatılma kararı, İstanbul Milli Eğitim Müdürlüğü'nün 12 Ağustos 1971 Tarih ve Özel Öğretim Kurumları 101787 Sayılı gizli işaretli yazıları ile "*Anayasa Mahkemesi'nin 12 Ocak 1971 Tarihli kararı*"⁶⁴ ve 26 Mart 1971 Tarihli gerekçesi muvacehesinde okulunuzun, bu kararın kapsamına girer durumda olduğu anlaşıldığından diğer yüksek okullar gibi özel bir yüksek okul mahiyetinde bulunan teoloji bölümünün 9 Temmuz 1971 tarihinden itibaren hiçbir hukukî varlığı kalmamıştır" denilerek, Heybeliada Ruhban Okulu Müdürlüğü'ne bildirildi⁶⁵.

Heybeliada Ruhban Okulu, kuruluşundan itibaren 127 yıl içerisinde toplam 930 mezun verdi. Bunlardan 343'ü piskopos oldu. Piskoposlardan 12'si patriklik makamına kadar yükseldi⁶⁶. Mezun olan 930 öğrencinin 255'i, 1950-1969 arasında eğitimlerini tamamladı. Bunların da sadece 38'i Rum asıllı Türk vatandaşıdır. Yine bu dönemde 162'si Yunan uyruklu olmak üzere toplam 187 yabancı öğrenci mezun oldu⁶⁷.

⁶² Ali Güler, *Dünden Bugüne Yunan-Rum Terörü*, Ocak Yay., Ankara, 1999, s.60.

⁶³ **DÜSTUR**, Beşinci Tertip, IV, Üçüncü Kitap, (16 Nisan 1965-8 Ekim 1965), s.2847-2855.

⁶⁴ **Resmi Gazete**, Sayı:13790, (26 Mart 1971). **Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi**, S:9, Ankara, 1972, s.131-193

⁶⁵ E.Özyılmaz, **Heybellada Ruhban Okulu**, s.101.

⁶⁶ Y.Benlisoy-E.Macar, **Fener Patrikhanesi**, s.67.

⁶⁷ A.Güler, **Yunan-Rum Terörü**, s.64.

HEYBELİADA RUHBAN OKULU'NU YENİDEN AÇTIRMA GİRİŞİMLERİ

Fener Rum Patrikhanesi, Ortodoks azınlığın dinî ihtiyaçlarını karşılayan tamamıyla Türkiye Cumhuriyeti yasalarına tabî dinî bir müessesedir. Tüzel bir kişiliği yoktur. Bu duruma göre Türk Medeni Kanunu'nun ancak gerçek ve tüzel kişilere tanıdığı okul, vakıf, dernek gibi kuruluşları kurmak, yönetmek ve denetlemek gibi bir hakkı da bulunmamaktadır. Patrikhane ve St.Synode Meclisi'nin tüzel kişiliğinin bulunmamasından dolayı 625 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 1. Maddesine göre⁶⁸; özel öğretim kurumu da açamazlar. Ancak, Lozan Andlaşması'ndan itibaren Patrikhane, bu konuyu sürekli istismar etmiş ve Heybeliada Ruhban Okulu'nu doğrudan yöneterek gözetim ve denetimi altında tutmuştur⁶⁹.

Patrikhane, eğitim ve öğretim faaliyetlerinin en önemli bölümünü oluşturan Heybeliada Ruhban Okulu'nun tekrar açılması için ilgili makamlar nezdinde ve yurt dışı bazı plâtıformlarda sürekli girişimlerde bulunarak bir takım hukukî, idarî ve hatta şifahi yolları denemiş, halâ da denemeye devam etmektedir⁷⁰.

1 Temmuz 1971'de okulun kapatılmasının hemen ardından Patrik Athenagoras, dönemin Başbakanı Nihat Erim'e gerekçeli bir başvuruda bulunarak; Anayasa Mahkemesi'nin kararı kapsamına girmediklerini beyan etmiş ve bu konuda yardım istemiş⁷¹ ancak, amacına ulaşamamıştır. Bunun ardından kapatılan Ruhban Okulu Kayyımlığına, Danıştay'a Milli Eğitim Bakanlığı aleyhinde bir dava açılır. Dava dilekçesinde Ruhban Okulu'nun yüksek okul olmadığı savunulur ve eski durumunun devamı istenir. Yine bu davaya mesnet teşkil etmesi için de Ankara Üniversitesi Hukuk Profesörü Hicri Fişek'e 10 Şubat 1972'de bir görüş hazırlatılır⁷².

⁶⁸ DÜSTUR, Beşinci Tertip, IV, Üçüncü Kitap, (16 Nisan 1965-8 Ekim 1965), s.2847-2848.

⁶⁹ M. Toroslu, "Rum Azınlık Okulları", *Türk Kültürü*, IV, S:40, (Şubat 1966), s.400.

⁷⁰ Taha Akyol, "Patrikhane ve ABD", *Milliyet*, (27 Nisan 1994).

⁷¹ E.Özyılmaz, *Heybeliada Ruhban Okulu*, s.103.

⁷² E.Özyılmaz, *Heybeliada Ruhban Okulu*, s.105.

Patrikhane'nin iddia ettiği gibi bir yüksek okul olmadığı ileri sürülen Heybeliada Ruhban Okulu, nasıl oluyor da mezunlarına diplomalarında "*Ortodoks Hıristiyan Teoloji Öğretmeni*" unvanı veriyor? Yine iddia edildiği gibi okul, lise seviyesinde ise ancak bir yüksek okulun verebileceği böyle bir unvanı öğrencilerine nasıl bir hak olarak tanıyor?

Heybeliada Ruhban Okulu, icra etmiş olduğu eğitim ve öğretim metodu ve işleyişi itibariyle bir yüksek okul görünümündedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi kararı kapsamına girmektedir. Nitekim 25 Eylül 1951 Tarih ve 151 Sayılı okul yönetmeliğinin 1. Maddesinde; "*Okulun amacı, rahiplik mesleğine girecek olanları yetiştirmektir.*" 3. Maddesinde; "*Okul, üç sınıflı lise bölümü ile dört sınıflı Teoloji İhtisas Bölümü'nden teşekkül eder.*" 54. Maddesinde; "*Lise mezunlarından rahiplik mesleğine intibak edebilecekler alınır.*" 55. Maddesinde; "*Kayıt kabulle ilgili bölümde, okula yazılmak isteyenlerden lise bitirme diploması istenir.*" denilmektedir. Ayrıca Teoloji bölümünden mezun olan öğrenciler Yunanistan'da bazı liselerde din dersi öğretmenliği yapmışlar ve bu okuldan mezun olanlar, Yunanistan'daki İlahiyat okullarından mezun olanlarla eşdeğer tutulmuşlardır. Zaten okulun son 11 öğrencisi de Selanik İlahiyat Fakültesi'ne yatay geçiş yapmıştır⁷³.

Anayasa Mahkemesi Kararı'na bağlanmış kesin bir hüküm vardır ki, bu; din farkı gözetmeksizin bütün vatandaşlar için geçerlidir: "*Türkiye'de din eğitimi alanında hangi derecede ve türde olursa olsun, özel eğitim kurumu açılmaz.*"⁷⁴ Lozan ve diğer uluslararası belgeler, azınlıklar için imtiyaz değil bütün vatandaşlar için eşit haklar tanımışlardır. Din görevlilerinin özel okullarda değil devlet okullarında yetiştirilmesi; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, Anayasa Mahkemesi Kararı, Yüksek Öğretim Kurumları Kanunu ve Milli Eğitim Temel Kanunu ile düzenlenmiş devlet politikasıdır. Bu nedenle, Patrikhane'nin iddia ettiği insan haklarına ve Anayasaya aykırılık, gerçek dışıdır.

⁷³ E.Özyılmaz, **Heybeliada Ruhban Okulu**, s.109-110.

⁷⁴ 625 Sayılı Kanun, **DÜSTUR**, Beşinci Tertip, IV, Üçüncü Kitap, (16 Nisan 1965-8 Ekim 1965), s.2847-2855.

Patrikhane'de rahip veya papaz olmak için Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmak ve yüksek öğretim yapmak şarttır. Türkiye'deki Ortodoks aileler ise çoğunlukla çocuklarını rahip yapmak istememektedirler. Başka ülkelerden, özellikle Yunanistan'dan, rahip getirilmesi yasal olarak mümkün değildir. Bu nedenle Patrikhane, konuyu uluslararası bir sorun haline getirmeye çalışmakta ve kendisine taraftar aramaktadır⁷⁵. Patrikhane'nin bu çalışmaları neticesinde Avrupa Birliği ülkeleri başta olmak üzere hemen hemen bütün Hıristiyan ülkelerin temsilcileri, ne zaman Türkiye'yi ziyaret etseler ya da ne zaman Türkiye'nin bulunduğu herhangi bir platformda bulunsalar mutlaka Ruhban Okulu'nu gündeme getirmektedirler⁷⁶.

Yunanistan Başbakanı Mitsotakis, Aralık 1991'de ABD'deki Rumlara, Ruhban Okulu'nun açılabilmesi için Türkiye'ye baskı uygulanmasının gerekliliğinden bahsetmiş, 1 Şubat 1992'de de Davos'ta Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı'na okulun açılması için ricada bulunmuştur⁷⁷.

Patrik Bartholomeos ise, ilk olarak 16 Ocak 1992'de okulun resmen açılması için Milli Eğitim Bakanı'ndan istekte bulundu⁷⁸. Bu girişiminin hemen ardından Avrupa Topluluğu Komisyonu Başkanı Jacques Delors, Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı'na bir mesaj göndererek okulun açılması talebini iletmış; Dünya Kiliseler Birliği ve Fransa Katolik Konseyi de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti nezdinde aynı amaçla isteklerini dile getirmişlerdir⁷⁹.

Ayrıca, konuyla ilgili olarak ABD Dışişleri Bakanı'nın İnsan Haklarından Sorumlu Yardımcısı John Shattuck'ın çabalarıyla ABD Dışişleri Bakanlığı'nda "*Din Özgürlüğü Danışma Komitesi*" kuruldu⁸⁰. Bu komitenin temel amacı, ABD yönetimi ile dinî cemaatler arasındaki diyalogu geliştirmek ve bu cemaatlere dünya genelinde yapılan baskılar konusunda ABD yönetimine ulaşan bilgileri aktarmaktır.

⁷⁵ **Nokta**, S:37, (4-10 Eylül 1994), s.27. **Milliyet**, (7 Kasım 1991).

⁷⁶ E.Özyılmaz, **Heybeliada Ruhban Okulu**, s.111-113.

⁷⁷ A.Güler, **Yunan-Rum Terörü**, s.65.

⁷⁸ A.Sofuoğlu, **Fener Rum Patrikhanesi**, s.215

⁷⁹ A.Güler, **Yunan-Rum Terörü**, s.66.

⁸⁰ E.Özyılmaz, **Heybeliada Ruhban Okulu**, s.114.

Bu nedenle ABD, zaman zaman Türkiye'deki gayrimüslim cemaatlerin istek ve arzularını Türkiye'ye iletmektedir.⁸¹

Nisan 1994'te ABD Başkanı Bill Clinton'ın Ruhban Okulu'nun açılması ve Patrikhane'nin statüsünün iyileştirilmesi ile ilgili dönemin Başbakanı Tansu Çiller'e göndermiş olduğu mektup⁸², ABD'nin konuya ilgisiz kalmadığı ve ABD'deki Yunan Lobisi'nin ve Patrikhane'nin etkinliğini göstermesi bakımından önemlidir.

Patrik Bartholomeos, *Time Dergisi*'ne vermiş olduğu bir röportajda, "25 yıl önce yeni papazlar, rahipler yetiştirilmemesi için kapatılan Heybeliada Ruhban Okulu'nun açılması en büyük arzumuzdur, yeni bir kan alabilmemiz için bu okulun açılması gerekiyor"⁸³ ifadesini kullanmıştır. Patrik Bartholomeos, bir yandan Avrupa Birliği'ne; Fener Rum Patriği'nin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma zorunluluğunun insan hakları konusundaki bütün uluslararası belgelere aykırı düştüğünü belirterek şikayet etmekte, diğer yandan da Heybeliada Ruhban Okulu'nun açılacağını ümit ettiğini ve okulun açılmasıyla, Türkiye'nin Batı nezdindeki imajının düzeleceğini söyleyerek Türkiye'ye yol göstermeye çalışmaktadır.

Bartholomeos, 11-18 Kasım 1994 tarihleri arasında gerçekleştirdiği Belçika, Lüksemburg, Hollanda ziyaretlerinden sonra ilginç bir açıklamada bulundu. Patrik, İstanbul Vali Yardımcısı ile yapmış olduğu görüşmede; Heybeliada Ruhban Okulu konusundaki isteklerinde bir değişiklik olduğunu, artık bir Teoloji Fakültesi istemediklerini, bunun yerine İmam Hatip Okulları gibi bir meslek okulu açılmasını talep ettiklerini ifade etmiştir⁸⁴.

⁸¹ Bu arada ABD Temsilciler Meclisi "*İnanç Komisyonu*"nun isteği üzerine Temmuz 1997'de hazırlanan bir rapor, Heybeliada Ruhban Okulu'nun açılması ve Fener Rum Patrikhanesi'ne ayrıcalıklar tanınması konusunda Türkiye'ye baskı yapılmasının gerekliliği üzerinde durmaktadır. *Milliyet*, (24 Ekim 1997).

⁸² *Nokta*, S:37, (4-10 Eylül 1994), s.28.

⁸³ *Zaman*, (30 Nisan 1997).

⁸⁴ Patrikhane'nin bu ağız değişikliğinin sebebini Patrikhane yetkilileri, Türk makamlarının Heybeliada Ruhban Okulu'nun özel üniversite olarak açılması fikrine karşı çıkması halinde, *Heybeliada Papaz Meslek Okulu* olarak eğitim-öğretime başlatılmasının isteneceği, okulun bu isimle faaliyetine izin verilse dahi dünyadaki Ortodoks kuruluşlarca üniversite olarak kabul edileceği, önemli olanın öğretime

4 Nisan 1996 tarihinde Bartholomeos, bu kez dönemin başbakanı Mesut Yılmaz'a Heybeliada Ruhban Okulu'nun tekrar açılması için bir dilekçe verdi⁸⁵. 27 Nisan 1996 tarihinde Avrupa Parlamentosu'ndan Hıristiyan Demokrat grup üyesi yirmi parlamenter Fener Rum Patrikhanesi'ni ziyaret ederek Patrikhane'nin statüsü ve Heybeliada Ruhban Okulu'nun açılması ile ilgili patrikle görüştüler. Patrik Bartholomeos bu görüşme sırasında parlamenterlerden Ruhban Okulu'nun açılması ile ilgili kendilerinden destek istedi⁸⁶.

Bunun ardından Avrupa Parlamentosu, Patrikhane'nin ve diğer dinsel yerlerin binalarının korunması ve gerekli önlemleri alması için Türkiye'ye çağrıda bulunarak⁸⁷ Heybeliada Ruhban Okulu'nun derhal, yeniden açılmasını⁸⁸ ve bu konuda Türkiye'nin gerekli uygulamaları hayata geçirmesini istedi. Aynı zamanda Avrupa Komisyonu da, *2000 Yılına İlişkin İlerleme Raporu*'nda; *"Heybeliada Ruhban Okulu'nun kapalı kalması konusu da dahil olmak üzere, 1923 Lozan Andlaşması kapsamında olsun-olmasın, Müslüman olmayan bütün kesimlerin somut taleplerinin yeterince incelenmesi gerektiğini"* belirtti⁸⁹. Avrupa Komisyonu, bu konuda Türkiye'yi şöyle eleştirmektedir: *"Hıristiyan kiliseleri, özellikle mülkiyetle ilgili olarak, zorluklarla karşı karşıya bulunmaya devam etmektedir. Heybeliada'daki Ortodoks Ruhban Okulu'nun 1971 yılında kapatılması konusunda bir ilerleme bildirilmemiştir. Çeşitli kiliselerin yasal statülerinin tanınmaması*

geçmesinin sağlanması olduğunu belirtmişlerdir. Bkz. E.Özyılmaz, *Heybeliada Ruhban Okulu*, s.117.

⁸⁵ E.Özyılmaz, *Heybeliada Ruhban Okulu*, s.126. Yine 1994 yılı Ağustos ayında Patrikhane tarafından Heybeliada Ruhban Okulu'nun *150. Kuruluş Yıldönümünü Kutlama Törenleri* düzenledi. Dünyanın dört bir tarafından gelen başpiskopos, kilise temsilcileri ve davetliler, okulun açılması taleplerini dile getirdiler. Bkz. *Nokta*, S:37, (4-10 Eylül 1994), s.26. A.Güler, *Yunan-Rum Terörü*, s.67. A.Sofuoğlu, *Fener Rum Patrikhanesi*, s.215-216.

⁸⁶ *Türkiye*, (29 Nisan 1996).

⁸⁷ European Parliament, *Resolution on Violations of Religious Freedom in Turkey* (BA-1132, 1134, 1156, 1163 and 1179/96), (24 Ekim 1996).

⁸⁸ European Parliament, *Resolution on Violations of Religious Freedom in Turkey* (BA-1132, 1134, 1156, 1163 and 1179/96), (24 Ekim 1996).

⁸⁹ Commission of the European Communities, *Turkey 2000 / 2000 Regular Report from the Commission on Turkey's Progress Towards Accession*, 8 November 2000, s.18.

olması, dini personelin Türkiye'ye erişebilmesi de dahil olmak üzere, bazı kısıtlamalar yaratmaktadır.⁹⁰

Patrikhane, Ruhban Okulu ile ilgili istekleri konusunda Türk makamları tarafından, bu isteğin yasalara aykırı olduğu gerekçesiyle bir çok kez uyarılmasına rağmen, Hıristiyan dünyanın çok duyarlı olduğu bu konunun Türkiye'ye yönelik bir dış baskıya dönüşmesine yol açmıştır⁹¹.

Patrik Bartholomeos'nun özellikle 1994'ten bu yana yapmış olduğu dış gezilerin siyasî yönü ağır basmaktadır. Örneğin 20 Nisan 1994 tarihinde Avrupa Parlamentosu'na *Ekümenik Patrik* sıfatıyla davet edilen patrik, burada devlet başkanı protokolü ile karşılanmıştır. 19 Ekim 1997'de Yunanistan Hava Yolları'nın tahsis ettiği bir uçakla çıkmış olduğu bir aylık ABD gezisinde, ABD yetkililerinden Ruhban Okulu'nun açılması için Türkiye'ye baskı yapılmasını istemiştir⁹². Yine bu gezi esnasında ABD Başkanı Clinton, Patrik'i *300 milyon Ortodoks Hıristiyan'ın Ruhani Lideri* olarak taltif etmiş; Bartholomeos da, okulun açılmasını istediklerini ki; bunun da bir lüks değil ihtiyaç olduğunu ifade etmiştir⁹³.

Yunan basınında, yer alan Washington kaynaklı bir haberde de; 1 Nisan 2000 tarihinde ABD Ortodoks Kilisesi'nin Başpiskoposu Dimitrios'nun, Başkan

⁹⁰ Commission of the European Communities, **2001 Regular Report on Turkey's Progress Towards Accession** (SEC(2001) 1756), 13 November 2001, s.27.

⁹¹ Aralık 1997'de ABD tarafından Ruhban Okulu'nun açılması isteği bu defa, dönemin Başbakanı Mesut Yılmaz'a ABD Başkan Yardımcısı Al Gore aracılığı ile iletilmiştir. **Hürriyet**, (21 Aralık 1997).

⁹² **Türkiye**, (20 Ekim 1997). **Zaman**, (20, 24 Ekim 1997). ABD'de yaşayan Rumlar, Eylül-Ekim 1997 tarihlerinde ABD Senatosu içindeki lobilerini devreye sokarak Heybeliada Ruhban Okulu'nun açılmasını gündeme getirdiler ve bir takım kararlar alarak Başkan Clinton'a aktarılmasına zemin hazırladılar. **INAF Haber Bülteni**, (4 Aralık 1997).

⁹³ **Türkiye**, (24 Ekim 1997). 27 Ekim 1997 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından Bartholomeos şerefine bir yemek verilmiş ve Patrik Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na katılarak burada kendisi *Yeni Roma Patriği* olarak takdim edilmiştir. Kendi kilisesinden *Ana Kilise*, diğer kiliselerden *Onun Çocukları* şeklinde bahseden Patriğe, Birleşmiş Milletler tarafından *Kongre Altın Madalyası* (Golden Madel) takdim edilmiştir. Bu madalya, Patrik Bartholomeos'dan önce sadece dört kişiye, George Washington, Thomas Edison, Winston Churchill ve Rahibe Teresa'ya verilmiştir. *Bkz.* Mehmet Çelik, **Türkiye'nin Fener Patrikhanesi Meselesi**, İzmir, 1998, s.28.

Clinton'u ziyaret ederek, Heybeliada Ruhban Okulu'nun açılması için Ankara'ya baskı yapmasını istediği ifade edilmektedir⁹⁴.

Bunların dışında Alman Cumhurbaşkanı Johannes Rau'nun 8 Nisan 2000 tarihinde Patrikhane'yi ziyaret etmesi ilginçtir. Bartholomeos, bu ziyaret anısına Rau'nun boynuna *Engelpiyon* adı verilen kalın bir haç taktı⁹⁵. Takılan bu haç, Ortodoksluğun en büyük nişanı olan ve Ortodoksluğa büyük hizmetleri olan kişilere verilen Aziz Andreas nişanı idi. Patrik'in bu nişanı Rau'ya vermesinin altında, daha önceki örneklerinde gördüğümüz gibi, Ruhban Okulu'nun açılması için Türkiye'ye yapılacak baskıların kapsamını genişletmek olduğu sanılmaktadır.

ABD Dışişleri Bakanı Madeleine Albright, Dimitrios onuruna verdiği bir yemekte, papaza hitaben *"Heybeliada'daki Ruhban Okulu'nun kapalı kalmaya devam etmesinin Patriklik üzerindeki etkisini anlıyoruz. Bu yüzdendir ki, inancınızla ilgili ihtiyaçlarınızın karşılanması ve saygın bir geleneğin sürmesi için, Türkiye'yi sürekli olarak okulu yeniden açması konusunda teşvik ediyoruz"* demiştir⁹⁶.

Fener Rum Patrikhanesi'nin ısrarcı bir şekilde, *Heybeliada Ruhban Okulu açılmalıdır ve dünyanın her tarafından öğrenci alabilmelidir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin bu okul üzerinde hiçbir şekilde denetim hakkı olmamalıdır. Patrik ve patriğe bağlı Metropolitlerin de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma şartı kaldırılmalıdır* isteklerini dile getirmesinin altında *Ekümenizm* yatmaktadır.

Yukarıda sayılan isteklerin gerçekleşmesi halinde Fener Rum Patrikhanesi'nin Vatikan tipi bir yapılanma içerisine gireceği aşikârdır. Patrikhane, başta Selanik Teoloji Fakültesi olmak üzere, teoloji eğitimi veren dünya üzerindeki bir çok okulda, personeline gerekli eğitimi aldırılmaktadır. Ayrıca, Ortodoksların bulunduğu dünyanın diğer bölgelerinde de bu tür okulları açma imkânı mevcutken, ısrarla Ruhban Okulu'nun açılmasını istemesi, Patrikhane'nin uzak ve yakın hedeflerinin anlaşılması bakımından önemlidir.

⁹⁴ INAF Haber Bülteni, (3 Nisan 2000).

⁹⁵ INAF Haber Bülteni, (9 Nisan 2000).

⁹⁶ Akşam, (18 Mayıs 2000).

Teoloji Bölümü'nün kapatılmasının ve tekrar açılmamasının hukukî dayanaklarını şu şekilde sıralamak mümkündür⁹⁷;

1) Lozan Andlaşması'nın azınlıklara bir üstünlük ve imtiyaz değil, Müslüman Türk halkla eşit muamele görme hakkı tanınması ve bu durumun Anayasa'nın 12. Maddesindeki eşitlik prensibine uygun olması,

2) 403 Sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun Türkiye'de dinî eğitimi cemaatlerden ve özel kişilerden alıp devlet görevi olarak Milli Eğitim Bakanlığı'na vermesi,

3) 625 Sayılı Kanun'un 3. Maddesinde özel şahıs ve tüzel kişilere dinî eğitim ve öğretim yapan özel öğretim kurumu açma yetkisinin verilmemesi, ayrıca Mekâtib-i Hususî Talimatnâmesi'nde de aynı hükmün olması,

4) Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 2. Maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin laik bir devlet olarak nitelenmiş bulunması ve bunun gereği olarak dinî öğretim yapan okul açmanın ve yönetmenin yasak olması,

5) 625 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'nun 3. Maddesinin 3. Paragrafı ile 28, 40 ve 41. Maddelerinin kesin hükümler taşıması,

6) Anayasa'nın 24. Maddesinde, "*Din ve Ahlâk eğitim öğretimi devletin gözetim ve denetimi altında yapılır*" hükmünün bulunması,

7) Türk Milli Eğitiminin Genel Amaç ve Temel İlkeleri'nin, 1973 Milli Eğitim Temel Kanunu ve 1981 Yüksek Öğretim Kanunu ile belirlenmiş olması ve hangi derece ve türde olursa olsun okul programının bu genel amaç ve temel ilkelere uygun olarak geliştirilmesinin zorunlu olması.

Ruhban Okulu'nun idarî ve hukukî olarak tekrar açılabilmesi için okulun bir İlahiyat Fakültesi'ne veya kişi kararının rol oynadığı bir vakıf üniversitesine değil, İlahiyat Fakültesi olan bir devlet üniversitesine bağlanması gerekmektedir. Aksi durumda, yani Patrikhane'ye bağlı özerk bir Ruhban Okulu'nun açılması durumunda, vatandaşlar arasındaki eşitlik bozulacaktır.

Bununla birlikte, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde yüksek okulların kuruluş koşullarını belirleyen Anayasa'nın 130. ve 132. Maddeleri de, Ruhban Okulu'nun

⁹⁷ E.Özyılmaz, *Heybeliada Ruhban Okulu*, s.133-134.

yüksek okul statüsünde eğitim yapmasını engellemektedir⁹⁸. Anayasa'nın 130. Maddesi, *bilimsel özerkliğe sahip üniversitelerin devlet tarafından kanunlarla kurulmasını* emretmektedir. Dinî özerkliğe sahip bir okulun kurulması, ancak bu maddenin değiştirilmesi ile mümkündür. 132. Madde ise, sadece *Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Teşkilâtına bağlı özel yüksek öğretim kurumları açılabilir* demektedir. Bir Hukuk Devleti olduğu hususunda kimsenin şüphesinin olmadığı Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde, Anayasa'nın bu maddeleri çerçevesinde Heybeliada Ruhban Okulu'nun yeniden açılması mümkün değildir.

SONUÇ

İstanbul'daki Ortodoks Rumların bir azınlık kilisesi durumundaki Fener Rum Patrikhanesi, bugün halâ kendisini Osmanlı Devleti'nin kendisine vermiş olduğu statüde kabul etmekte ve bu şekilde uluslararası zeminlerde meşruiyet aramaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti yasalarına tabii olan Fener Rum Patrikhanesi artık, Osmanlı Devleti dönemindeki gibi imtiyazlı bir statüye sahip değildir. Ancak son 20 yıl içerisinde Patrikhane'nin özellikle Patrik Barholomeos'nun faaliyetlerinin *Ekümenik* olma yolunda tezahür ettiği görülmektedir. Lozan Andlaşması'na ve Türk yasalarına rağmen Patrikhane, özel bir statü ile Vatikan benzeri bir patriklik meydana getirme çalışmaları içerisindeydir.

Patrikhane'nin sürekli uluslararası bir mesele haline getirmeye çalıştığı Heybeliada Ruhban Okulu'nun kuruluş amacı ise, Türkiye'de yaşayan 1500-2000 civarındaki Ortodoks Rum vatandaşının din adamı ihtiyacını karşılamak olmasına rağmen, temel amacından ayrılarak Patrikhane'nin *ekümenik* iddialarını gerçekleştirmeye yönelik elemanlar yetiştirme faaliyetlerinde bulunması, Türkiye Cumhuriyeti yasalarına ve eşitlik ilkesine aykırı düşmektedir. Milli Mücadele yıllarında bir terör örgütü gibi çalışan okuldan mezun olan; Patrik Vekili Doroteos Mamelis, Trabzon Metropoliti Chrisanthos, Samsun Metropoliti Germanos, İzmir

⁹⁸ Göknur Calan, "*Fener Patrikhanesi Vatikan Olma Yılında*", *Nokta*, S:37, (4-10 Eylül 1994), s.27. Aytunç Altındal, "*Statü Meselesi Sorundur*", *Nokta*, S:37, (4-10 Eylül 1994), s.30.

Metropolitleri Chrisosthomos, Edirne Metropolitleri Palikaryos adetâ terör örgütünün liderleri gibi çalıştılar.

1971 yılında Anayasa Mahkemesi Kararı ile kapatılan Heybeliada Ruhban Okulu'nun açılması isteği, Türkiye Cumhuriyeti yasalarına olduğu gibi Lozan ruhuna ve uluslararası diğer sözleşmelere de aykırı bir imtiyaz talebi niteliğindedir. Özellikle Patrik Bartholemos'nun çabaları neticesinde bir çeşit uluslararası baskı haline dönüşen Ruhban Okulu'nun açılması meselesi, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları arasında eşitlik dengesini bozan bir siyasî imtiyaz talebidir.

Patrikhane bugün, *"Benim okulum kapalı, ruhban yetiştiremiyorum"* diyor. Ancak Heybeliada Ruhban Okulu'na eşdeğer veya aynı türden eğitim veren dünya üzerinde bir çok okul bulunmaktadır. Bu nedenle Heybeliada Ruhban Okulu'nda bu kadar ısrarcı olunmasının altında başka nedenler yatmaktadır. Türkiye'de de bu okul kesinlikle açılmasın açılmasın şeklinde bir söylem dile getirilmemektedir, sadece Yüksek Öğretim Kurumu'na veya Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlansın şeklinde teklifler bulunmaktadır. Üstelik statüsü belli olan ve herhangi bir okul açma yetkisi bulunmayan Patrikhane'nin kendi gözetim ve denetiminde olmasını istediği okulun açılması, bu şekliyle mümkün değildir.

Uluslararası psikolojik baskı niteliği taşıyan Patrikhane'nin faaliyetleri ile, Heybeliada Ruhban Okulu'nun açılması ve buna bağlı olarak Patrikhane'nin statüsünde yapılması düşünülen değişikliklerin gerçekleşmesi amaçlanmaktadır.

Hemen hemen herkesin bildiği, Tanzimat Nazırı Fuat Paşa'ya mal edilen bir söz vardır. Fuat Paşa, bir konferansta şöyle demiştir:

"Bu devlet, devletlerin en sağlamı. Siz dışarıda biz içeride yıkmaya çalışıyoruz, bir türlü yıkılmıyor."

Sanırız şakacı nazır ya da ona bu sözü yakıştıran Türk mizahı yanlış söylememiş. Genel durum bugün de pek farklı değil. Papaz içeride, onlar dışarıda çalışıyorlar. Aktörler farklı, ancak senaryo aynı. Devlet uyuyan aydınların, duygusuz politikacıların elinde kaldığı sürece bu senaryo oynanmaya devam edecektir.

KAYNAKLAR

1) Arşiv

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (İlgili Kalemler)

2) Süreli Yayınlar

Akşam, (18 Mayıs 2000).

Anayasa Mahkemesi Kararlar Dergisi, (1972), S:9, Ankara, s.131-193.

Hakimiyet-i Milliye, (8 Haziran – 2 Temmuz 1337).

Harp Tarihi Vesikalârı Dergisi, S:11, Vesika No: 256.

_____, S:12, Vesika No: 318, 319, 320, 321.

Hürriyet, (19 Ekim 1965).

_____, (21 Aralık 1997).

INAF Haber Bülteni, (4 Aralık 1997).

_____, (3 Nisan 2000).

_____, (9 Nisan 2000).

İkdam, (25 Kanun-ı Sâni 1338).

İleri, (19 Mart 1335).

Milliyet, (7 Kasım 1991).

_____, (24 Ekim 1997).

Nokta, (4-10 Eylül 1994), S:37.

Tasvir-i Efkâr, (18 Mart 1335).

Türkiye, (20 Ekim 1997).

_____, (24 Ekim 1997).

Vakit, (16 Kanun-ı Evvel 1337).

Zaman, (30 Nisan 1997).

_____, (20 Ekim 1997).

_____, (24 Ekim 1997).

3) Resmi Yayın ve Tutanaklar

Commission of the European Communities, *2001 Regular Report on Turkey's Progress Towards Accession* (SEC(2001) 1756), 13 November 2001, s.27.

Commission of the European Communities, *Turkey 2000 / 2000 Regular Report from the Commission on Turkey's Progress Towards Accession*, 8 November 2000, s.18.

DÜSTUR, Birinci Tertip, II, (1289), s.902-937.

_____, Üçüncü Tertip, 16, (Teşrin-i Sani 1934-Teşrin-i Evvel 1935), s.1293-1303.

_____, Beşinci Tertip, IV, Üçüncü Kitap, (16 Nisan 1965-8 Ekim 1965), s.2847-2855

_____, Beşinci Tertip, 9, s.2592.

_____, Beşinci Tertip, 22, s.636.

European Parliament, *Resolution on Violations of Religious Freedom in Turkey* (BA-1132, 1134, 1156, 1163 and 1179/96), (24 Ekim 1996).

Lozan Konferansları / Tutanaklar-Belgeler, (1969), (Haz.Seha L. Meray-Osman Olcay), Takım:1, I/1, Ankara, AÜSBF Yay.

Resmi Gazete, (21 Ağustos 1970), Sayı:13586.

_____, (26 Mart 1971), Sayı: 13790.

_____, (07 Ekim 1983), Sayı:18184.

_____, (07 Nisan 1987), Sayı:19424.

TBMM Gizli Celse Zabıtları, (1985), IV, Devre:I, İnikat:2 Celse:3, Ankara, Türkiye İş Bankası Yay. s.4-28.

TBMM Zabıt Ceridesi, (1960), 26, Devre:I, İctima:167, Ankara, s.154.

4) Araştırma Eserler

ALTINDAL, Aytunç, (1995), *Türkiye ve Ortodokslar*, İstanbul, Anahtar Kitaplar.

ATATÜRK, Mustafa Kemal, (1989), *Nutuk*, I, Ankara, Türk Tarih Kurumu.

Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, (1997), (Haz.Nimet Arsan), III, Ankara, Atatürk Araştırma Merkezi Yay.

AUGUSTİNOS, Gerasimos, (1997), *Küçük Asya Rumları*, Ankara, Ayraç Yay.

- BENLİSOY, Yorgo - MACAR, Elçin, (1996), *Fener Patrikhanesi*, Ankara, Ayraç Yay.
- BERKES, Niyazi, (2002), *Patrikhane ve Ekümeniklik*, İstanbul, Kaynak Yay.
- BİLGE, A. Suat, (2000), *Büyük Düş / Türk-Yunan Siyasi İlişkileri*, Ankara, 21. Yüzyıl Yay.
- CİHANGİR, Erol, (1996), *Papa Eftim'in Muhtıraları ve Bağımsız Türk Ortodoks Patrikhanesi*, İstanbul, Turan Yay.
- ÇAPA, Mesut, (1993), *Pontus Meselesi / Trabzon ve Giresun'da Milli Mücadele*, Ankara, TKAE Yay.
- ÇELİK, Mehmet, (1998), *Türkiye'nin Fener Patrikhanesi Meselesi*, İzmir.
- ERGİN, Osman, (1977), *Türk Maarif Tarihi*, I-II, İstanbul, Eser Kültür Yay.
- GORCE, La, (1986), *Çağlar Boyu Yunanlılar*, İstanbul, Belge Yay.
- GÜLER, Ali, (1999), *Dünden Bugüne Yunan-Rum Terörü*, Ankara, Ocak Yay.
- GÜREL, Şükrü Sina, (1993), *Tarihsel Boyut İçinde Türk-Yunan İlişkileri (1821-1993)*, Ankara, Ümit Yay.
- KOCABAŞ, Süleyman, (1988), *Tarihte ve Günümüzde Türk-Yunan Mücadelesi*, İstanbul, Vatan Yay.
- KURT, Yılmaz, (1995), *Pontus Meselesi*, Ankara, TBMM Yay.
- LUKE, Sir Harry, (1957), *Cyprus / A Partrait and an Appreciation*, Londra, George G. Harrap and Co. Ltd.
- NUR, Rıza, (1992), *Hayat ve Hatıratım*, II, İstanbul, İşaret Yay.
- ÖZYILMAZ, Emre, (2000), *Heybeliada Ruhban Okulu*, Ankara, Tamga Yay.
- SALIŞIK, Selahattin, (1968), *Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri Tarihi ve Etnik-i Eteryası*, İstanbul, Kitap Yay.
- SEVİNÇ, Necdet, (2002), *Osmanlı'dan Günümüze Misyoner Faaliyetleri*, İstanbul, Milenyum Yay.
- SOFUOĞLU, Adnan, (1996), *Fener Rum Patrikhanesi ve Siyasi Faaliyetleri*, İstanbul, Turan Yay.
- ŞAHİN, M. Süreyya, (1996), *Fener Patrikhanesi ve Türkiye*, İstanbul, Ötüken Yay.
- TAVŞANOĞLU, Leyla Emeç, (1998), *Türk-Yunan Sorunları: Akıllar Tartışıyor*, İstanbul, Çağdaş Yay.

TÜRKER, Orhan, (2001), *Fenari'den Fener'e*, İstanbul, Sel Yay.

VAHAPOĞLU, Hidayet, (1997), *Osmanlı'dan Günümüze Azınlık ve Yabancı Okullar*, İstanbul, MEB Yay.

YEŞİLYURT, Süleyman, (?), *Türk Hıristiyanların Patrikhanesi*, Serajans Yay.

5) Makaleler

AKYOL, Taha, (23 Ağustos 1998), "Lozan'da Üniter Devlet", *Milliyet-Gazete Pazar*.

_____, (27 Nisan 1994), "Patrikhane ve ABD", *Milliyet*.

ALTINDAL, Aytunç, (4-10 Eylül 1994), "Statü Meselesi Sorundur", *Nokta*, S:37, s.30.

CALAN, Gökür, (4-10 Eylül 1994), "Fener Patrikhanesi Vatikan Olma Yolunda", *Nokta*, S:37, s.27-30.

DAYI, S.Esin, (1994), "Karadeniz Sahillerinde Rum, Ermeni Göçleri ve Onların Çete Faaliyetleri", *19 Mayıs ve Milli Mücadele'de Samsun Sempozyumu Bildirileri* (16-20 Mayıs 1994), Samsun, s.15-32.

ERTUĞRUL, Halit, (Ağustos 1999), "Osmanlı'dan Günümüze Azınlık ve Yabancılarla İlgili Yapılan Hukukî Düzenlemeler", *Askeri Tarih Bülteni*, S:47, s.27-35.

GÖKBİLGİN, Muzaffer Tayip, "Meclis-i Vükelâ Mazbatalarına Göre 1919 Senesinde Ecnebi İşgalleri ve Talepleri Karşısında İstanbul Hükümetleri", *V. Tarih Kongresi*, s.719.

GÖKÇEN, Salim, (2002), "Fener Rum Patrikhanesi ve Pontus'u Canlandırma Hayali: Din, Bilim ve Çevre Sempozyumu (20-28 Eylül 1997)", *Trabzon ve Çevresi Uluslararası Tarih - Dil ve Edebiyat Sempozyumu Bildirileri (03-05 Mayıs 2001)*, I, Trabzon, s.819-846.

GÜLER, Ali, (Bahar 1998), "Heybeliada Ruhban (Papaz) Okulu ve Gerçekler", *Bilge*, S:16, s.29-37.

İŞIKSAL, Cavide, (Mart 1969), "Osmanlı İmparatorluğu İdaresinde İstanbul Rum Patriklerinin Tam Listesi ve Siyasî Faaliyetlerinden Örnekler", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, S:18, s.39-47.

İKSEL, Settar F., (Aralık 1972), "İstanbul Rum Patrikhanesi", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, XI, S:63, s.40-43.

KARACA, M. Zafer, (Ağustos 1992), "Fetihten Sonra İstanbul ve Rum Toplumu", *Tarih ve Toplum*, 18, S:104, s.77-81.

ORTAYLI, İlber, (Haziran 1987), "Ortodoks Kilisesi", *Mülkiyetiler Birliği Dergisi*, XI, S:87, s.17-25.

ÖKTE, Ertuğrul Zekai, (Ocak 1971), "Yunanistan'ın İstanbul'da Kurduğu Gizli İhtilâl Cemiyeti KORDUS", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, S:40, s.20-23.

ŞAHİN, M. Süreyya, (1995), "Fener Rum Ortodoks Patrikhanesi", *TDV İslâm Ansiklopedisi*, XII, İstanbul, s.342-348.

TEKİNDAG, Şehabettin, (Ekim 1967), "Osmanlı İdaresinde Patrik ve Patrikhane", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, S:1, s.52-55.

TOROSLU, M., (Şubat 1966), "Rum Azınlık Okulları", *Türk Kültürü*, IV, S:40, s.395-402.

ÜÇÖK, Coşkun, (1986), "Osmanlı İmparatorluğu ve Rum-Ortodoks Kilisesi", *Tarih Boyunca Türk-Yunan İlişkileri*, Ankara, ATASE Yay. s.189-194.

6) İnternet Adresleri

<http://www.enfal.de/tarih10.htm>. (20 Mayıs 1999).

<http://www.inaf.gen.tr/turkish/newslet/tn1031.htm> (21 Mayıs 1999).

<http://www.turkatak.gen.tr/guncel/rum.htm>. (16 Mart 2001).

EKLER

﴿ ۹۰۲ ﴾

(روم بطریخانہسی امور نیک اصلاحی شمشدہ بطریخانہ)
(مذکورہ جمع اولان قومینونک بطریق انتخاب ونصبتہ دائر)
(ترتیب ایلدیکی نظامنامہ عومینک ترجمہ سیدر)

(فصل اول)

(صورت انتخاب بیتندہ در)

برنجی مادہ احتسابول بطریقکی مستندہ حل وقوعندہ جماعت
مترہ بولیدان ایله مجلس مختلط اعضاسی برلشہرک درسعادتہ بولان
مترہ بولیدردن اوصاف مطلوبہ بی جامع برذاتی قائمقام اولوق اوزرہ انتخاب
ایدرک کیفیت حالی وقائمقام اولہ جن ذاتی بامضبطہ باب عالی بہ عرض ایڈویا
متعلق بیورہلہ جن ارادہ سنہ ملوکانہ موجبہ قائمقامک مأمور بتیلہ
بطریق انتخابک بر موجب نظام اجرائسی متضمن بیولدی کوندر بلہ چکدر

ایکھی مادہ ماده ساغہنک احکامی اجرا اولند قدن صکرہ استانبول
بطریقہ تابع بولان مترہ بولیدانہ عوما مکتوبلر ارسال اولتوب مقہومندہ
پستیوس رتیبہ سنی حازر بولان عوم رهایشدن محکمہ وجدایتیلندہ ہر قنقیسی
زیرہ تصریح قلان اوصاف ایله متصف و بر جہتہ بطریقک کر سیدہ
دعودہ مناسب کوردر ایسہ انک اسینی برورقہ بہ رقیم واشبو ورقہ بی
مہور طرف ایچندہ اولوق بر قطعہ مکتوبہ لقا نہایت قرق بر کون طرفندہ
درسعادتہ ایصال ایملری کندوزہ اشمار اولندہ جقدن یوتدن بشقہ زیرہ
مسطور یکریمی سکرستہ بولیدلک دائرہ سندہ اولان اہالیکنک دخی مجلس
انتخابیہ بر وکیللری بولوق ایچون عوامدن مناسب کسندلک بوم معینہ
درسعادتہ بولملری مذکور یکریمی سکرستہ بولیدلک اہالیستہ مخصوصاً محریر
واشعار قلندہ چقدر

اوجخی مادہ کذلک جماعت مترہ بولیدان اعضاسیلہ مترہ بولیدان سارہدن
اتفاقا درسعادتہ بولانلرک ہربری بطریقک مستحق یلدلک کری پستیوسک
اسینی بوم انتخابدن بش کون مقدم برورقہ بہ تحریر وشہیر برلہ طشورلہ کی
مترہ بولیدل طرفندن ورود ایتمش اولہ جن رأی ورقہ لری طورہ سنہ وضع
ایلہ چکدر

برنجی مادہ بطریق انتخابیچون تعیین اولتان قرق بر کون مذک
﴿ انتہیاسیندن ﴾

تقدیم المثلث ۲
۹۰۰۹

ارکاد حریه محمد داود /

نظارت صحابه
کتابخانه ملی
۲۷۷۷

مجلس
مجلس

۲۵/۱۱/۱۰۰۹

و سعادتہ رد ملا پو بیلارک مافی مقصد تقاضا الی مقصدہ الہ ایضاً
معلومات فلاحہ بردہ زیر معروضہ - قلمت سفیدہ بر مقابلہ آقاوی
ہفتہ تمثیلہ
معرضہ

وردہ
- صورت -

۱- کچھ آی کلیارک لھیت ارارہ انتخابانی یا بلکہ برھوہ برانی نذات
لھیت ارارہ اعصافقہ آقا بیلارک

۲- روم بلر تھانی یوہ خاصتہ الدینی امر اورینہ کلیا لھیت تولد
بقہ قرعہ کشیک بر لھیت انتخاب اندر مسہ دیوہ اسنا جول روم
مافی ویر مسہ بر کشیک وظیفہ سی اسنا جول سلسلی قوت فرانسہ
ادلی پر دیا ایذا جوہ مناسب کوہول ملک اسنا صک یا میں اکلہ

Ek 2) Mustafa Kemal Paşa'nın Hariciye Nezâreti'ne yazısı (Birinci sayfa)

Ek 4) Heybeliada Ruhban Okulu

HELLENIC ELECTRONIC CENTER

**Petition for the Re-Opening of The Theological School of Halki In
Constantinopole (Istanbul) Turkey**

To The President of United States and
The President of The Republic of Turkey
Members of:
United Nations
European Union
U.S. House of Representatives
US Senate

cc: Churches of all faiths
Pope John Paul II
Members of Parliaments of the world
Press

1) Bu metni imzalayanlar olarak, Halki (Heybeliada) Ortodoks Ruhban (Papaz) Okulu'nun T.C. yetkili kurumlarınca 1971'den beri suregelen yasalara aykiri kapatilisini siddetle kınıyoruz

2) Hedefledigimiz amac, Konstantinupolis (Istanbul) Rum Ekumenik Patrikhanesi'nin (Isaa'nin Ulu Kilisesi) hayat damari olan Halki Ruhban (Papaz) Okulu'nun derhal yeniden hizmete acilmasidir. Patrikhane, dunya kulturunun ve Ortodoks Hristiyan dininin paha bicilmez bir parcasidir. Medeniyet icindeki yegane (nadirane) konumu, Konstantinupolis'in Ortodoks Hristiyanligin merkezi olarak kurulusundan gunumuze kadar, araliksiz olarak faaliyet gosteren en eski kurum olmasina baglidir.

3) Halki Papaz Okulu, bütün Ortodoks mezheplerine ait papaz adaylarının baslıca öğrenim ve eğitim yeri olarak kuruldu. Kapatılışı, dini hürriyetin ve eğitim hakkının garanti edildiği Lozan Antlaşması'nın 40. maddesinin ve aynı zamanda T.C. Anayasası'nın 24. maddesinin ihlalini teşkil eder. Avrupa İnsan Hakları Anlaşması'nın 9.maddesi de bu hakların korunmasıyla ilgili hükümleri içermektedir, dolayısıyla Halki Papaz Okulu'nun kapatılışı, ancak, insan haklarının yasa dışı bir suistimali, demokrasi ve uluslararası hukukun bir ihlali olarak nitelendirilebilir.

4) Tüm iyi istekli, özgürlük, demokrasi ve insan hakları idealleriyle ilgilenen kişileri, Rum Ekümenik Patrikhanesi'nin faaliyetini sürdürebilmesi için gerekli papaz adaylarının eğitilmelerine olanak sağlayacak Halki Ruhban (Papaz) Okulu'nun yeniden hizmete açılışını desteklemeye, ve böylece Ortodoks Hristiyanlığın, Türkiye'deki ve tüm dünyadaki devamına katkıda bulunmaya davet ediyoruz.

Sincerely,

Your name will appear here after you will click on the Send Petition button

Ek 5) Yunanistan kaynaklı WEB Sitelerinin ortak olarak, Heybeliada Ruhban Okulu'nun açılması için 26 dilde yapmış oldukları imza kampanyasının Türkçe metni.

ÖZET

Patrikhane, Ortodoks azınlığın dinî ihtiyaçlarını karşılayan tamamıyla Türkiye Cumhuriyeti yasalarına tabî dinî bir müessesedir. Tüzel bir kişiliği yoktur. Bu nedenle, Türk Medeni Kanunu'nun, ancak gerçek ve tüzel kişilere tanıdığı okul, vakıf, dernek gibi kuruluşları kurmak, yönetmek ve denetlemek gibi bir hakkı da bulunmamaktadır.

Fener Rum Patrikhanesi, tüzel bir kişilik kazanırsa, amaçları doğrultusunda çok büyük hukukî imkânlarla sahip olacaktır. Bu şekilde Patrikhane; *"Dava açma, mal edinme, vakıf ve dernek kurma, Ayasofya'nın Patrikhane'ye devri dahil tüm eski Ortodoks mal ve mülklerinin geri alınması, İstanbul dışındaki eski akropolitliklerini resmen tanıma, yer yüzündeki bütün Ortodoks Patrikleri ile bağımsız kiliselerin ve bunlara bağlı tüm kiliselerin evrensel tahtı, Ekümenik Patriklik olarak yurt içinde ve dışında tanınma, Devlet Başkanı statüsünde protokolün ön sıralarında yer alma"* gibi birçok hak elde etmiş olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Fener Rum Patrikhanesi, Heybeliada Ruhban Okulu, Ekümenik Patrik, Rum Azınlık, Ortodoks Dünya,

ABSTRACT

The Patriarchate is a religious institution to meet the spiritual needs of the Orthodox minority which is totally bound by the laws of the Republic of Turkey. It has no legal personality. For this reason, it has no right to establish, administer and supervise such institutions as schools, foundations and endowments recognized only to real and legal persons by the Turkish Civil Code.

If the Fener-Greek Patriarchate were to become a legal person, it would have huge legal opportunities, which would serve goals. Hence, the Patriarchate would have acquired so many rights such as "Filing law suits, establishing foundations and endowments, restoring all former Orthodox goods and properties including Haghia Sophia to the Patriarchate, getting all former acropolises apart from Istanbul to be officially recognized, claiming the universal throne of all Orthodox Patriarchs across the world and independent churches and all churches affiliated with them, being recognized as Ecumenical Patriarchate at home and abroad, being located in the front row with Head of State status in the protocol".

Key Words: Fener-Greek Patriarchate, Theological College in Chalki, Ecumenical Patriarch, Greek Minority, Orthodox World,